

ΟΙ ΝΕΩΣΟΙΚΟΙ ΤΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ

Οι νεώσοικοι (νεῶν-οἴκοι) ήταν στεγασμένα διαμερίσματα, επί της ακτής, και στους τρεις λιμένες του Πειραιά (Κανθάρου, Ζέας, Μουνιχίας), χρησιμοποιούμενα για τη φύλαξη των ανελκυσμένων πλοίων, σύμφωνα και με μαρτυρία του συγγραφέα της Σούδας, «νεώσοικοι οικήματα παρὰ τῇ θαλάσῃ οἰκοδομούμενα, εἰς ὑποδοχὴν νεῶν, ὅτι μὴ θαλαττεύοιεν». Στους νεώσοικους αυτούς, που αποτελούσαν τμήματα των νεωρίων, παρέμεναν τα πλοία στη διάρκεια του χειμῶνα και σε αυτούς επισκευάζονταν, ενίοτε δε και ναυπηγούνταν. Από επιγραφές που ανακαλύφθηκαν στο Παλαιό Τελωνεῖο Πειραιά εξάγεται ο αριθμός των νεωσοίκων του Αττικού Ναυστάθμου, οι οποίοι ήταν συνολικά 372, κατανεμημένοι στους τρεις λιμένες του Πειραιά: 94 στο κεντρικό εμπορικό λιμένα του Κανθάρου, 82 στο λιμένα της Μουνιχίας και 196 στο λιμένα της Ζέας (40 μέτρα μήκος και 6,5 πλάτος)¹, το μεγαλύτερο πολεμικό λιμάνι της πόλης, από τους οποίους λείψανα διασώζονται ακόμη μέχρι σήμερα, μελετηθέντα από το Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο.

Η πρώτη φάση λειτουργίας των νεωσοίκων τοποθετείται στην περίοδο 490-483 π.Χ., που μπορούσαν να φιλοξενήσουν 300 και πλέον τριήρεις που συμμετείχαν σε ναυμαχίες κυρίως της Σαλαμίνας, οι οποίοι ανακατασκευάσθηκαν το 394 π.Χ. και επανοικοδομήθηκαν συστηματικότερα επί Ευβούλου και Λυκούργου (347-393 π.Χ.).

Οι νεώσοικοι της Ζέας (Ακτή Μουτσοπούλου και Σηραγγείου 1) περιορισμένοι σήμερα σε μια μικρή πιλοτή, λειτουργώντας ως στοιχείο θεμελίωσης της υπερκείμενης πολυκατοικίας, είναι επισκέψιμοι χάρη

στην πρωτοβουλία της ομάδας τέχνης και τεχνολογίας The Urban Game (Beta), Αστικό παιχνίδι, μιας πολιτιστικής δράσης που συνενώνει ιστορία, τεχνολογία, τέχνη και παιχνίδι και επαναπροσδιορίζει τη σχέση του κόσμου με ένα σημαντικό, αν και ξεχασμένο σημείο αναφοράς της πόλης, μυθοποιώντας έτσι το παρελθόν της.

Πρόσφατα μάλιστα η ομάδα Urban Game² και η Εφορεία Αρχαιοτήτων Δυτικής Αττικής, Πειραιώς και Νήσων, σε συνεργασία με τη Διεύθυνση Β/θμιας Εκπ/σης Πειραιά, ανέλαβαν την ενεργοποίηση των προγραμμάτων επισκεψιμότητας του συγκεκριμένου χώρου, από μαθητές, με ξεναγήσεις, συνοδευόμενες από διαδραστικές προβολές ψηφιακής τέχνης και τεχνικές παιγνιοποίησης.

Η έναρξη επισκέψεων έγινε με επιτυχία, στις 20 Μαΐου 2016, με πρωτοβουλία των Σχολικών Συμβούλων Πειραιά Χρυσάνθης Κουμπάρου και Αντώνη Μαστραπά και με ξενάγηση στο χώρο από τον αρχαιολόγο Μανώλη Παπαδάκη και τον αρχιτέκτονα Νικόλαο Βανδώρο.

Αναστάσιος Αγγ. Στέφος

1. Οι πληροφορίες έχουν αντληθεί από το βιβλίο του Χρήστου Θ. Πανάγου, *Ο Πειραιεύς. Οικονομική και ιστορική έρευνα από των*

αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι του τέλους της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας.
ΕΒΕΑ, Αθήνα 1995.

2. Η ομάδα εντάσσεται στις εκδηλώσεις για τη *Διεθνή Ημέρα Μουσείων 2016*, με θέμα «Μουσεία και Πολιτιστικά Τοπία» και στις *Ημέρες Θάλασσας 2016* του Δήμου Πειραιά.